

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZSV_1_4_ZIK_11_ZIDE_V_DANSKU
Autor	Mgr. Martin Zikmunda
Tematický okruh	Antisemitismus a holocaust
Ročník	1. – 4.
Datum tvorby	12.01.2014
Anotace	Židé v Dánsku během druhé světové války
Metodický pokyn	Pracovní list je určen jako výuková pomůcka se zaměřením na mezipředmětové vztahy předmětů dějepis, základy společenských věd, zeměpis i jako materiál k samostudiu. Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vtištění pracovního listu.
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Pracovní list

Židé v Dánsku během druhé světové války

Využitelné pomůcky:

Atlas světa, Slovník cizích slov, internetové zdroje

Seznam citací:

¹ AUTOR NEUVEDEN. *Židé v Dánsku* [online]. [cit. 4.1.2014]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDid%C3%A9_v_D%C3%A1nsku

² AUTOR NEUVEDEN. *Operace Barbarossa* [online]. [cit. 28.12.2013]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:FO-41-06-21.GIF>

³ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“

⁴ AUTOR NEUVEDEN. *Öresund* [online]. [cit. 12.1.2014]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Map_of_%C3%96resund_between_Denmark_and_Sweden.png

⁵ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“

⁶ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“

⁷ AUTOR NEUVEDEN. *Öresund* [online]. [cit. 12.1.2014]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%96resund>

Výchozí text

Židé v Dánsku během druhé světové války¹

Židovská komunita v Dánsku tvoří menšinu s historií datující se do 17. století. Dánsko bylo vůbec prvním skandinávským státem, který umožnil Židům usazovat se na jeho území. Svého největšího početního rozmachu dosáhla místní komunita před druhou světovou válkou, kdy v zemi žilo na 8000 Židů. Díky pomoci dánského hnutí odporu (Modstandsbevægelsen) a mnoha obyčejných občanů se podařilo během války většinu dánského židovstva evakuovat do neutrálního Švédska. Současné údaje o počtu Židů žijících v Dánsku se různí. Podle Aarhuské univerzity se k roku 2012 jednalo o 2400 osob, zatímco American Jewish Year Book uvádí 6400 osob. Většina členů komunity žije v hlavním městě Kodaň a okolí, menší skupiny ve městech Aarhus a Odense.

V dubnu 1933 měl dánský král Kristián X. navštívit Velkou synagogu v Kodani u příležitosti stého výročí její existence. Jelikož se však jen o tři měsíce dříve dostal v Německu k moci Adolf Hitler, navrhli představitelé židovské komunity králi, aby svou návštěvu odložil. Ten na ní však trval a stal se tak prvním skandinávským monarchou, který navštívil synagogu.

Po vypuknutí druhé světové války Dánsko deklarovalo neutralitu a podepsalo s nacistickým Německem dohodu o neútočení. Přesto nakonec Německo 9. dubna 1940 království napadlo v rámci operace Weserübung, a to bez většího odporu do 24 hodin kapitulovalo. Následná okupace Dánska byla unikátní ve své mírnosti. Vláda i parlament nadále fungovaly a Kristián X. zůstal v čele státu. Nacistická propaganda uváděla Dánsko za příklad „modelového protektorátu“. Až do konce srpna 1943 zůstalo dánské židovstvo z velké části chráněno před jakoukoli perzekucí. Dříve téhož roku však došlo ke změně ve vnímání německé okupace. Německé porážky v bitvě u Stalingradu a v severní Africe naznačovaly, že okupace by nemusela trvat věčně. Dánské hnutí odporu tak zintenzivnilo své aktivity proti Německu, zejména pak sabotáže. Došlo k několika celostátním stávkám a nepokojům. Německá okupační správa požadovala po dánské vládě zakázání stávek, vyhlášení zákazu vycházení a trestání sabotáží trestem smrti. Ke splnění svých požadavků stanovila ultimátum do 28. srpna. Vláda vnímala německé požadavky jako neakceptovatelné porušení národní suverenity a vyhlásila nouzový stav. Okupační správa v reakci na to zadržela 100 prominentních Dánů, včetně vrchního rabína, načež dánská vláda 29. srpna 1943 rezignovala.

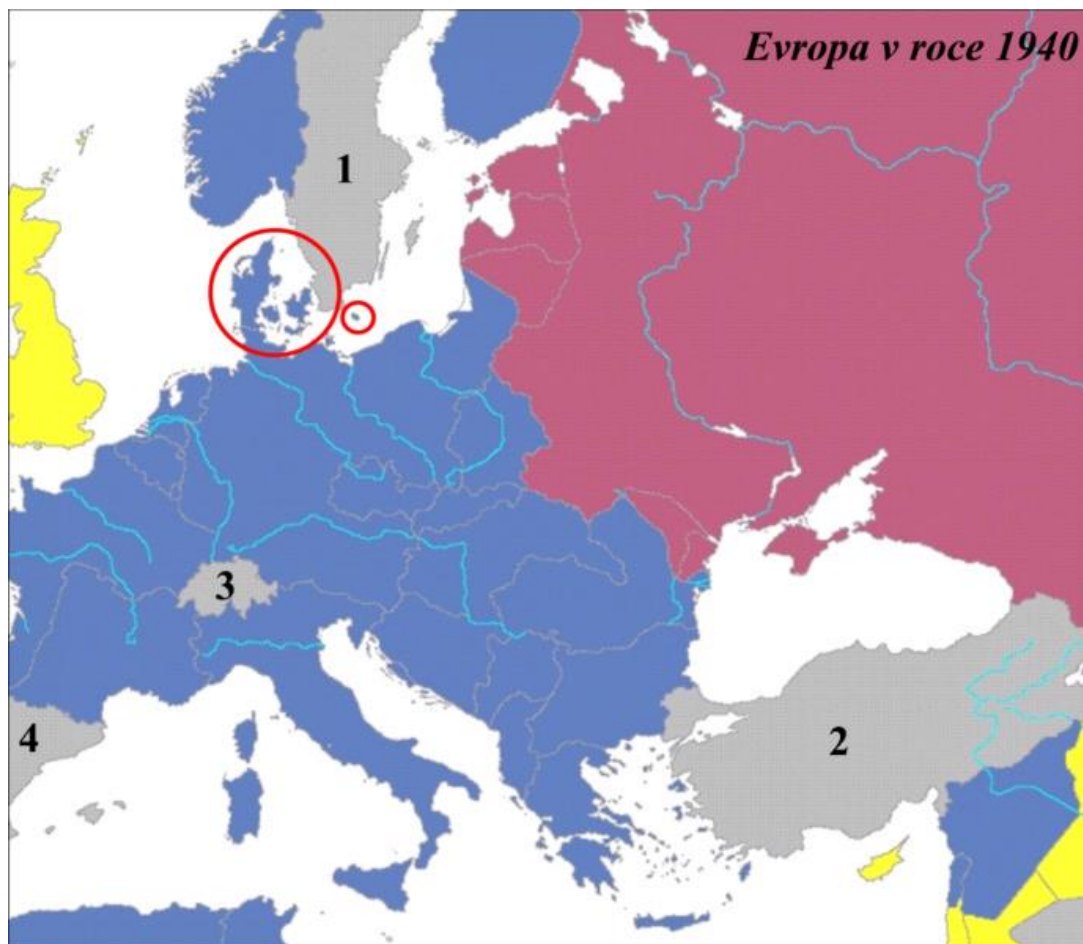
Okupační správa následně poté vyhlásila stanné právo a dosud chráněné dánské židovstvo čelilo deportaci do koncentračních táborů. Německý diplomat Georg Ferdinand Duckwitz, který byl zpraven o plánech na deportaci dánských Židů, vyrazil tuto informaci předsedovi dánské Sociálnědemokratické strany Hansi Hedtoftovi. Ten následně kontaktoval dánské hnutí odporu a představitele židovské komunity. Záchrana dánského židovstva probíhala jak organizovaně hnutím odporu, tak spontánně obyčejnými Dány. Většinou, tedy více než sedmi tisícům dánských Židů se podařilo uprchnout do Švédska v rybářských člunech přes průliv Øresund. Při vlně zatýkání, která proběhla 1. října 1943 (ten připadal na židovský svátek Roš ha-šana) bylo zatčeno 202 osob. Nakonec bylo dohromady 464 Židů deportováno do koncentračního tábora Terezín. V průběhu jejich věznění se dánské úřady přimlouvaly v jejich prospěch (obdobně jako u ostatních Dánů vězněných Němci) a posílaly jim potraviny. Ze 464 deportovaných Židů jich zahynulo 49.

S osudem dánského židovstva za druhé světové války se pojí městská legenda, podle níž si měl král Kristián X. během německé okupace připnout na oděv žlutou Davidovu hvězdu, jakožto vyjádření solidarity k dánskému židovstvu. Tato pověst však není pravdivá, jelikož dánští Židé nemuseli Davidovu hvězdu na oděvu nosit. Pramení pravděpodobně

¹ AUTOR NEUVEDEN. *Židé v Dánsku* [online]. [cit. 4.1.2014]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDid%C3%A9_v_D%C3%A9nsku

z britské zprávy z roku 1942, v níž hrozil, že Davidovu hvězdu bude nosit, pokud by k tomuž byli nuceni dánští Židé. Král však financoval tajný přesun židovstva do neutrálního Švédska, kde mělo uniknout nacistické perzekuci.

1. Na mapě níže je označeno území Dánska. Zakresli polohu jeho hlavního města. Jednotlivá čísla na mapě označují neutrální státy během 2. světové války. Urči, o které státy jde. Dva další neutrální státy na mapě nejsou. Určiš, o které se jedná?

- Sovětský svaz.**
- Velká Británie a území pod její správou.**
- Neutrální státy během 2. světové války.**
- Nacistické Německo,
území okupovaná nacistickým Německem,
nebo spojenci nacistického Německa.**

Mapa Evropa v roce 1940² – upravená mapa³

² AUTOR NEUVEDEN. *Operace Barbarossa* [online]. [cit. 28.12.2013]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:FO-41-06-21.GIF>

³ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“

2. Na mapě níže je označen průliv Øresund. Pomocí internetových zdrojů o něm zjistí základní údaje. Na základě výchozího textu definuj, jakým způsobem mohli dánští židé uprchnout do sousedního Švédska. Jakou nejkratší a nejdelší vzdálenost museli teoreticky židovští emigranti absolvovat při překonávání tohoto průlivu?

Mapa Průliv Øresund⁴ – upravená mapa⁵

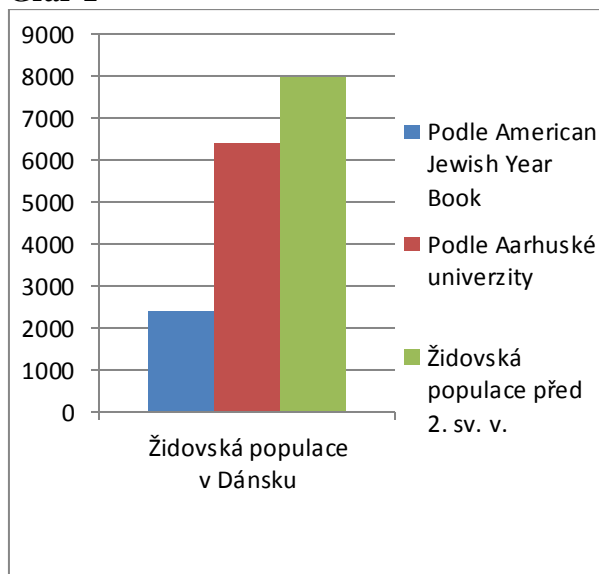
3. Na základě výchozího textu urči, jakým způsobem se zachovalo dánské obyvatelstvo a politická reprezentace Dánska vůči své židovské populaci. Který stát, dočasný spojenec nacistického Německa při napadení SSSR, se zachoval obdobně vůči svému židovskému obyvatelstvu.

⁴ AUTOR NEUVEDEN. *Øresund* [online]. [cit. 12.1.2014]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Map_of_%C3%96resund_between_Denmark_and_Sweden.png

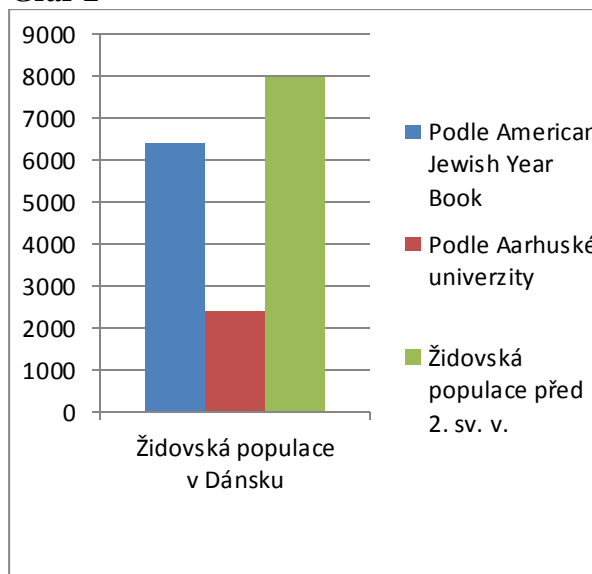
⁵ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“

4. Který z následujících grafů je vzhledem k výchozímu textu správný?

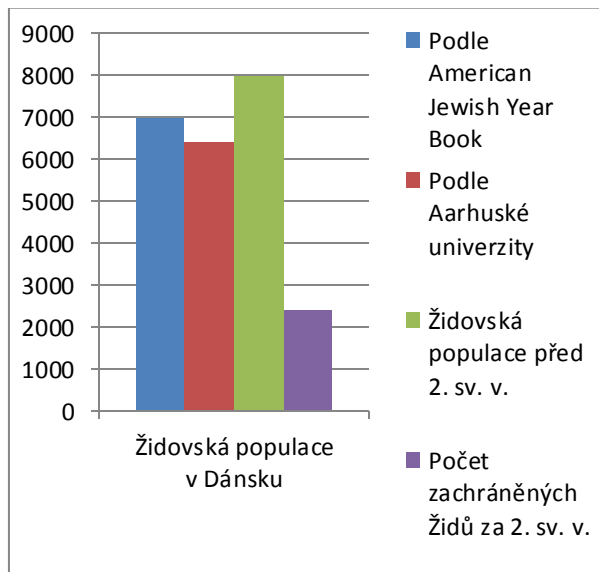
Graf 1

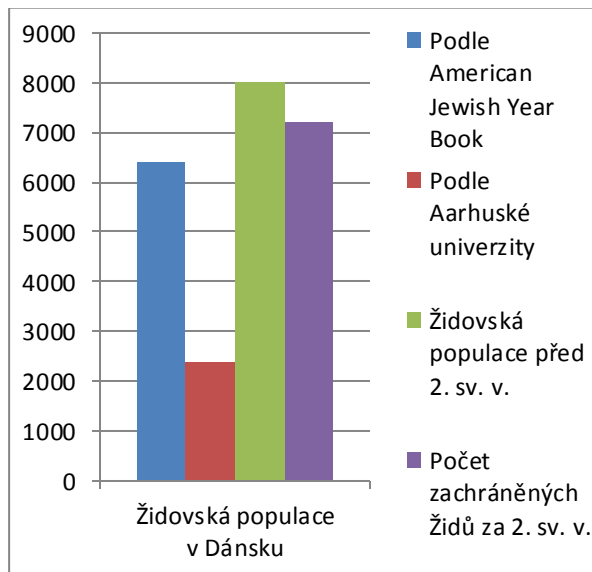
Graf 2

Graf 3

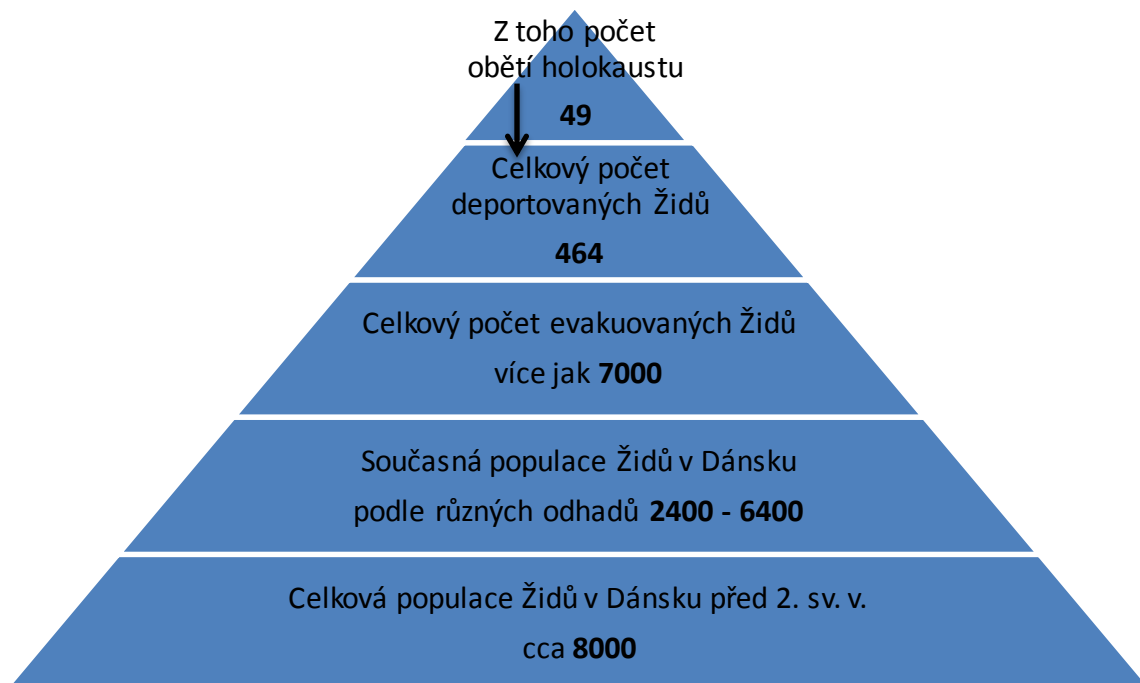

Graf 4

5. Jaké údaje lze vyčíst z následujícího grafu vzhledem k výchozímu textu? Urči, která tvrzení níže jsou správná. Možnost musí být správná jako celek. Více jak jedna možnost je správná.

Graf – populace Židů v Dánsku k roku 2012

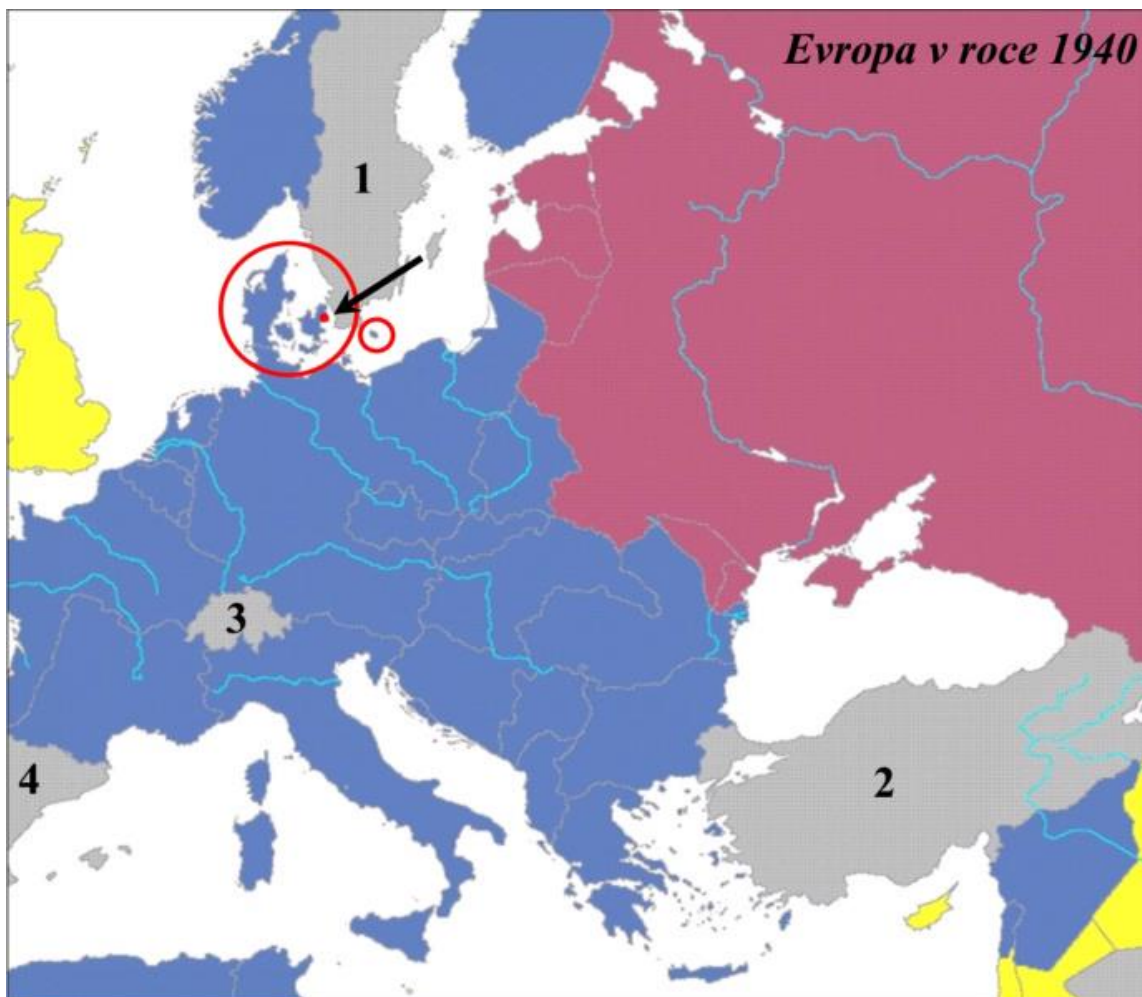
1. Před 2. světovou válkou bylo v Dánsku více jak 15000 Židů.
2. Celkový počet deportovaných Židů byl 513.
3. 49 dánských Židů nepřežilo holokaust.
4. 7000 dánských Židů bylo evakuováno do Norska.
5. Z celkového počtu 8000 dánských Židů se více jak 7000 z nich zachránilo útekem do jiného státu.
6. Současná populace dánských Židů je součtem 3. a 4. řádku pyramidy (počítáno od shora).
7. Současnou populaci dánských Židů nelze přesně určit. Jisté je pouze to, že jejich počet je minimálně 6400.

Řešení

1. Na mapě níže je označeno území Dánska. Zakresli polohu jeho hlavního města. Jednotlivá čísla na mapě označují neutrální státy během 2. světové války. Urči, o které státy jde. Dva další neutrální státy na mapě nejsou. Určiš, o které se jedná?

Hlavní město Dánska – Kodaň; označeno šipkou.

1 – Švédsko, 2 – Turecko, 3 – Švýcarsko, 4 – Španělsko. Další dva neutrální státy, pokud nepočítáme Vatikán, v době 2. světové války jsou Irsko a Portugalsko.

- Sovětský svaz.**
- Velká Británie a území pod její správou.**
- Neutrální státy během 2. světové války.**
- Nacistické Německo, území okupovaná nacistickým Německem, nebo spojenci nacistického Německa.**

Mapa Evropa v roce 1940² – upravená mapa⁶

⁶ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“

2. Na mapě níže je označen průliv Øresund. Pomocí internetových zdrojů o něm zjistí základní údaje. Na základě výchozího textu definuj, jakým způsobem mohli dánští židé uprchnout do sousedního Švédska. Jakou nejkratší a nejdelší vzdálenost museli teoreticky židovští emigranti absolvovat při překonávání tohoto průlivu?

Øresund (dánsky *Øresund*, švédsky *Öresund*) je jedna z Dánských úžin, část Baltského moře. Průliv spojuje *Baltské moře* přes průliv Kattegat. Nachází se mezi ostrovem Sjælland (Dánsko) na jihozápadě a Skandinávským poloostrovem (Švédsko) na severovýchodě. Je 118 km dlouhý, minimálně 3,4 km a maximálně 49 km široký. V plavební dráze je hluboký 8 m. maximální hloubka je 38 m. Slanost vody je 10 až 16 ‰. Teče jím povrchový proud na sever. Největší zátoka je Køge na *Sjællandu*.⁷

Díky pomoci dánského hnutí odporu (Modstandsbevægelsen) a mnoha obyčejných občanů se podařilo během války většinu dánského židovstva evakuovat do neutrálního Švédska. Většinou, tedy více než sedmi tisícům dánských Židů, se podařilo uprchnout do Švédska v rybářských člunech přes průliv Øresund.

Židovští emigranti museli teoreticky překonat minimálně 3,4 km a maximálně 49 km v průlivu Øresund.

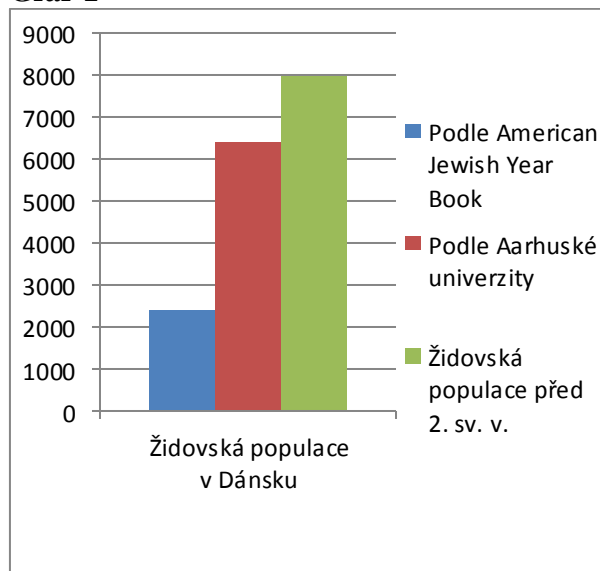
3. Na základě výchozího textu urči, jakým způsobem se zachovalo dánské obyvatelstvo a politická reprezentace Dánska vůči své židovské populaci.

Viz 1., 2., 4., 5. odstavec výchozího textu.

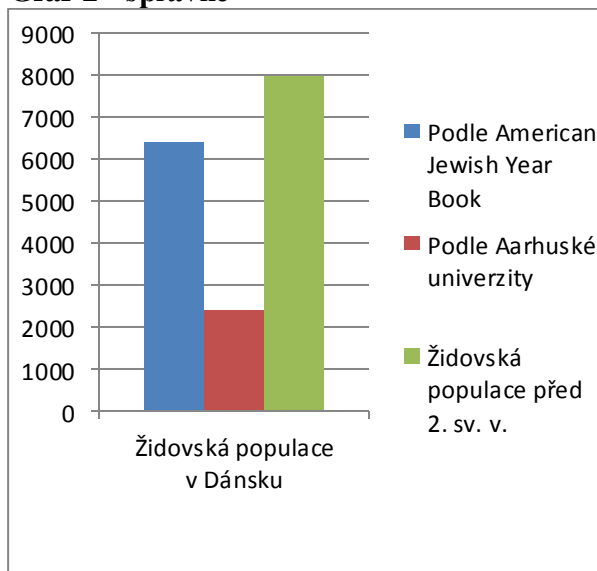
Dalším státem, který se zachoval obdobně vůči své židovské komunitě, bylo **Finsko**.

4. Který z následujících grafů je vzhledem k výchozímu textu správný?

Graf 1

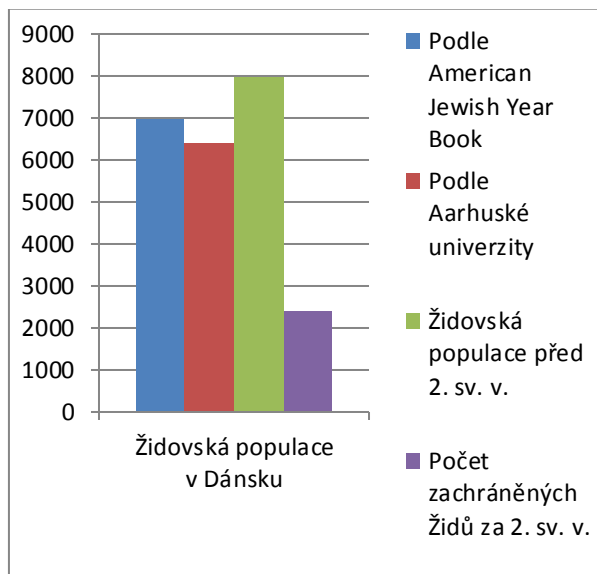

Graf 2 - správně

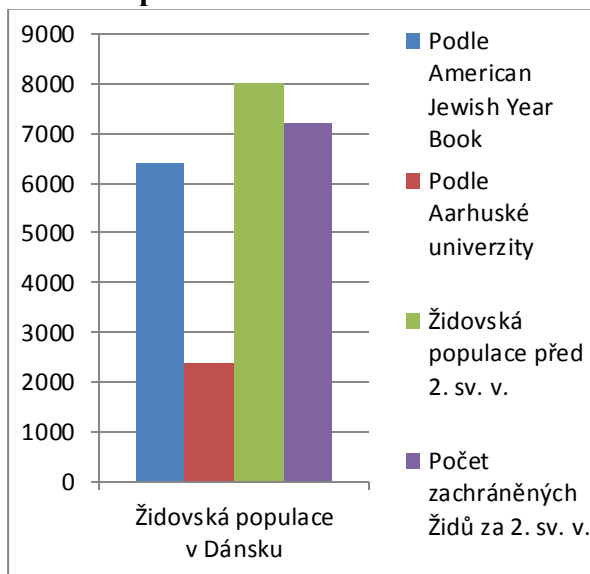

⁷ AUTOR NEUVEDEN. *Øresund* [online]. [cit. 12.1.2014]. Dostupný na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%96resund>

Graf 3

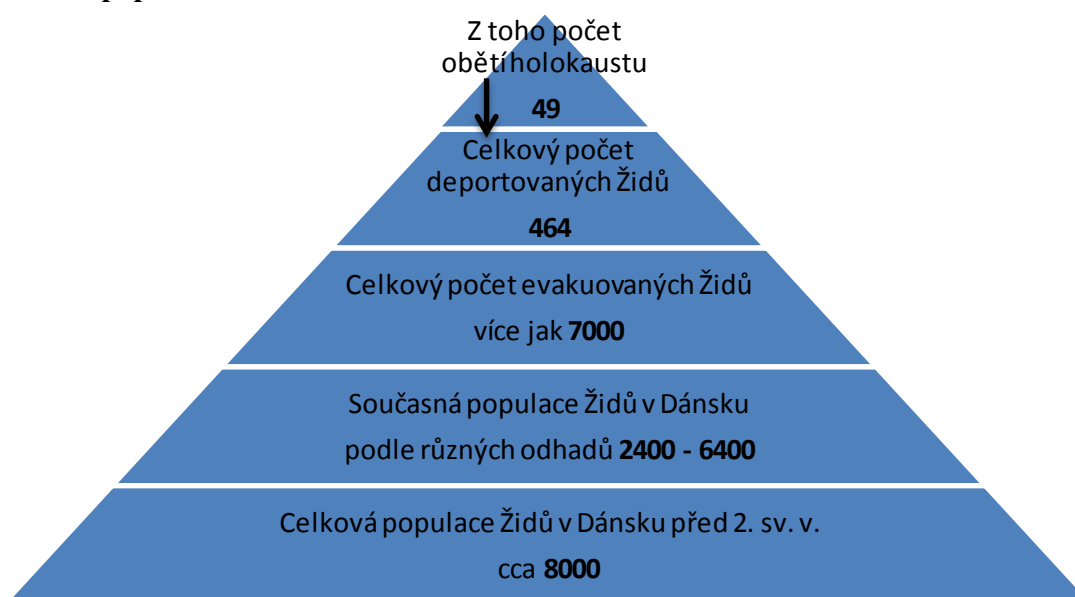

Graf 4 - správně

5. Jaké údaje lze vyčíst z následujícího grafu vzhledem k výchozímu textu? Urči, která tvrzení níže jsou správná. Možnost musí být správná jako celek. Více jak jedna možnost je správná.

Graf – populace Židů v Dánsku k roku 2012

- ~~1. Před 2. světovou válkou bylo v Dánsku více jak 15000 Židů.~~
- ~~2. Celkový počet deportovaných Židů byl 513.~~
- 3. 49 dánských Židů nepřežilo holocaust. (správně)**
- ~~4. 7000 dánských Židů bylo evakuováno do Norska.~~
- 5. Z celkového počtu 8000 dánských Židů se více jak 7000 z nich zachránilo útekem do jiného státu. (správně)**
- ~~6. Současná populace dánských Židů je součtem 3. a 4. řádku pyramidy (počítáno od shora).~~
- ~~7. Současnou populaci dánských Židů nelze přesně určit. Jisté je pouze to, že jejich počet je minimálně 6400.~~